

IZAR.5140.1.8.2023.jk

Nr pisma: 6861/2023

Nr rejestru zabytków: A-4729

Olsztyn, dn. 14.08.2023r.

DECYZJA zał.

W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U z 2023r., poz. 775 z późn. zmianami, dalej k.p.a.) oraz w związku z art. 8, art. 9 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c, art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U z 2022r., poz. 840 z późn. zmianami, dalej u.o.z.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach, Kiwity 38, 11-106 Kiwity

WARMIŃSKO - MAZURSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW orzeka

wpisać do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko – mazurskiego ogrodzenie cmentarza przy kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach wraz z bramami (zachodnią i wschodnią), 3 kapliczkami i kaplicą pogrzebową.

Na załączniku graficznym nr 1, stanowiącym integralną część niniejszej decyzji, zaznaczono wpisane do rejestru zabytków ogrodzenie.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 9 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. u.o.z. do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego.

Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach wystąpiła do Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (W-M WKZ) z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego ogrodzenia cmentarza przy kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach wraz dwoma bramami i trzema kapliczkami. Zgodnie z księgą wieczystą prowadzoną dla powyższych nieruchomości Wnioskodawca posiada tytuł prawny upoważniający do złożenia wniosku o wpis do rejestru zabytków wynikający z prawa własności do działki ewidencyjnej nr 267 w Kiwitach.

W toku postępowania podjęto następujące czynności oraz zgromadzono następujące dowody i publikacje:

1. Protokół z oględzin spisany w dn. 28.04.2023r., w trakcie których sporządzono dokumentację fotograficzną;
2. S. Kuprjaniuk, I. Liżewska, Warmińskie Kapliczki, Olsztyn 2012r., s. 126.
3. S. Kuprjaniuk, Mała architektura sakralna na Warmii do 1945r., Olsztyn 2016r., s. 306
4. Karta ewidencyjna zabytku nieruchomego - ogrodzenie kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Kiwitach wraz z bramami i kapliczkami, autor M. Jonakowski, listopad 2000r.
5. Karta ewidencyjna zabytku nieruchomego - ogrodzenie kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Kiwitach wraz z bramami i kapliczkami, autor M. Jonakowski, listopad 2000r.
6. Archiwalne fotografie dostępne na stronie www.bildarchiv-ostpreussen.de
7. Litografia autorstwa Ferdinanda von Quasta z 1862r., wykonana na podstawie rysunku z 1848r. dostępna na stronie architekturmuseum.ub.tu-berlin.de

Oceniając zgromadzone w sprawie dowody W-M WKZ w Olsztynie uznał za celowe dokonanie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego obiektu wymienionego w rozstrzygnięciu niniejszej decyzji.

Ogrodzenie w całości otacza teren kościoła. Jest wykonane z kamieni polnych i cegły, otynkowane i pomalowane, z fragmentarycznie widocznym materiałem budowlanym. Mur wzmocniony jest skarpami i zamknięty betonowym daszkiem. Od zachodu, północy i wschodu zlokalizowane są odpowiednio: brama

złożona z pary ceglanych słupów i obok niewielka furtka, furtka osadzona w podwyższonym odcinku muru, brama zbudowana z trzech ostrołukowych arkad. Z tych samych stron znajdują się kapliczki.

Kapliczka I jest wbudowana w mur, jednokondygnacyjna, zamknięta dachem pulpitowym o pokryciu ceramicznym (esówka), otynkowana i pomalowana, z ostrołukową wnęką na figurę.

Kapliczka II jest wbudowana w mur, ustawiona na niewysokim postumencie, jednokondygnacyjna z cokołem, zamknięta dachem dwuspadowym o pokryciu z blachy, otynkowana i pomalowana. W cokole znajduje się prostokątna, horyzontalna płycina. Kondygnacja zawiera wnękę na figurę, zamkniętą łukiem odcinkowym. Kapliczka zwieńczona jest trójkątnym frontonem z niewielką kwadratową płyciną w tympanonie. Cokół, kondygnacja i fronton oddzielone są gzymsami. Za kapliczką znajduje się rozbudowana trzyosiowa oprawa architektoniczna, składająca się z wydzielonych pilastrami segmentów. Środkowy jest najszerszy i najwyższy, zamknięty frontonem w kształcie łuku nadwieszonoego, wydzielonym wydatnym, profilowanym gzymsem. Boczne części zamknięte są odcinkami łuku wklęsłego.

Kapliczka III jest dostawiona do muru, jednokondygnacyjna z cokołem, zamknięta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym (esówka), otynkowana, pomalowana. W cokole znajduje się prostokątna, horyzontalna płycina. W kondygnacji jest wnęką na figurę, zamkniętą łukiem ostrym. W zwieńczeniu umieszczone są trzy graniaste sterczyny.

Po wewnętrznej stronie muru, w części południowo-zachodniej, zlokalizowana jest niewielka kaplica pogrzebowa – założona na planie prostokąta, jednokondygnacyjna, o dwuspadowym dachu krytym dachówką ceramiczną esówką. Ściany kaplicy od wewnątrz i zewnątrz są otynkowane i pomalowane. W elewacji północnej znajduje się ostrołukowy otwór okienny wypełniony stolarką drewnianą, sześciokwaterową. W elewacji wschodniej mieści się wejście do obiektu: w ostrołukowym otworze, drewniane, dwuskrzydłowe drzwi, opierane deskami ułożonymi w jodełkę, z rozbudowanymi okuciami. Na skromny detal architektoniczny składają się profilowany gzyms wieńczący i blenda w kształcie krzyża nad wejściem. Wnętrze kaplicy jest jednoprzestrzenne. Posadzka jest współczesna.

Wartość historyczna ogrodzenia jest nierozdzielnie związana z historią parafii katolickiej (założoną w 1319r.) i kościoła w Kiwitach (wzniesiony w latach 1350-1370, wieża – 2 połowa XVw.). Data budowy ogrodzenia nie jest znana, ale zachowana litografia wykonana na podstawie wcześniejszego szkicu dowodzi, że co najmniej od 1848r. otacza ono kościół. Kapliczki datowane są na 2 połowę XIXw., przy czym przypuszcza się, że północna powstała w miejscu wcześniejszej bramy. Tym samym ogrodzenie wraz ze swoimi integralnymi elementami ilustruje dzieje parafii katolickiej w Kiwitach. Jest także świadectwem rozwoju i przemian przestrzennych wsi oraz bez wątpienia stanowi istotny element historii miejscowości oraz historii lokalnej społeczności, której spuścizna składa się na dziedzictwo kulturowe obecnych mieszkańców regionu.

Ogrodzenie posiada wysoką wartość artystyczną przejawiającą się w formie architektonicznej i zastosowanych materiałach budowlanych. Walory estetyczne muru podnoszą wchodzące w jego skład kapliczki i kaplica. Całość stanowi udaną oprawę terenu kościelnego i malownicze uzupełnienie architektury kościoła.

Pod względem naukowym ogrodzenie stanowi materiał porównawczy i źródło wiedzy o ówczesnych rozwiązaniach architektoniczno-budowlanych w zakresie małej architektury. Jest także interesującym przykładem historycznego kształtowania i zagospodarowania przestrzeni sakralnej.

Powyższe wartości wzmocnione są poprzez autentyzm zachowania. Z analizy materiału ikonograficznego wynika, że pomimo pewnych przekształceń dotyczących głównie ukształtowania wejść, ogrodzenie zachowało w dużej mierze swój pierwotny wyraz architektoniczny.

Zgodnie z art. 3 pkt 1 u.o.z. zabytek to nieruchomość lub jej część, będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość artystyczną, historyczną bądź naukową. Przedmiotowe ogrodzenie niewątpliwie jest dziełem człowieka i jest związane z jego działalnością. Stanowi również świadectwo minionej epoki jako przykład dawnych tendencji architektonicznych, budowlanych oraz kulturowych. Jest to także dzieło architektury i budownictwa, który zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 cyt. ustawy podlega ochronie bez względu na stan zachowania.

Zebrane w sprawie dowody, przywołane w decyzji, potwierdzają, że obiekt będący przedmiotem wpisu posiada wartości historyczną, naukową i artystyczną w stopniu wskazującym na wystąpienie interesu społecznego w zachowaniu jego tożsamości, co rodzi konieczność objęcia go wzmocnioną ochroną poprzez indywidualny wpis do rejestru zabytków. W-M WKZ przez interes społeczny rozumie nie tylko interes właścicieli zabytkowych obiektów, ale także interes państwa i obywateli jako zbiorowości w zapewnieniu ochrony zabytkowi wymienionemu w rozstrzygnięciu.

Zgodnie z art. 89 § 2 u.o.z., organem ochrony zabytków na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest Wojewoda Warmińsko-Mazurski, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Do jego zadań należy m.in. prowadzenie rejestru zabytków (art. 8 u.o.z.) i wydawanie decyzji administracyjnych o wpisie zabytku do rejestru zabytków (art. 9 u.o.z.).

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom na podstawie art. 127 k.p.a. odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego Urzędu zgodnie z art. 129 § 1 i § 2 k.p.a. w terminie 14 dni od dnia doręczenia przedmiotowej decyzji.

Zgodnie z art. 127a §1 i 2 k.p.a. w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Załączniki:

1. Załącznik graficzny nr 1.

WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
Dariusz Barton
Decyzja ostateczna
w administracyjnym toku postępowania
z dnia 1.09.2023
Odwolano, data 18 KWI. 2024
Wojewódzki Urząd Ochrony
Zabytków w Olsztynie
J. Klupczyńska
Inspektor Ochrony Zabytków
do rejestru zabytków nieruchomych
Joanna Klupczyńska

Otrzymują:

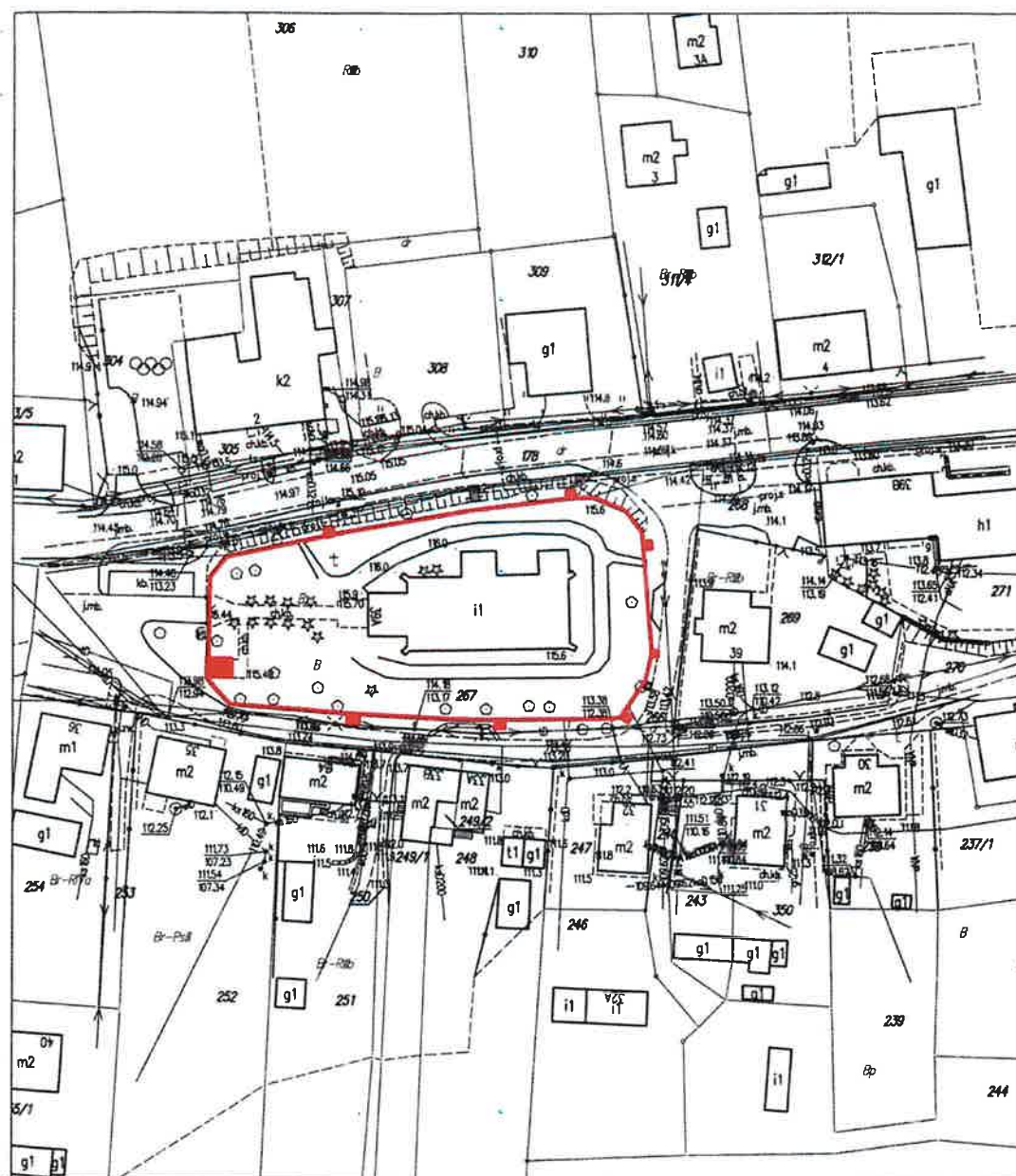
1. Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach, Kiwity 38, 11-106 Kiwity
2. Gmina Kiwity, Kiwity 28, 11-106 Kiwity
3. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn

Do wiadomości:

1. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie, ul. Pstrowskiego 28b, 10-602 Olsztyn
2. Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
3. Wójt Gminy Kiwity, Kiwity 28, 11-106 Kiwity
4. Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim, ul. kard. Stefana Wyszyńskiego 37, 11-100 Lidzbark Warmiński
5. Sąd Rejonowy w Lidzbarku Warmińskim, IV Wydział Ksiąg Wieczystych, ul. Wyszyńskiego 37, 11-100 Lidzbark Warmiński

aa

Załącznik graficzny nr 1 do decyzji W-M WKZ z dnia 14.08.2023, znak: IZAR.5140.1.8.2023.jk

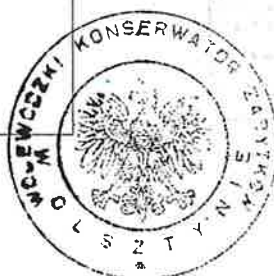

MAPA ZASADNICZA
Skala 1:1000

godło mapy 7.2.15.19.16.2
układ XY – 2000'7, ukl. wys. PL – EVRF2007–NH
województwo warmińsko-mazurskie
powiat lidzbarski
gmina Kiwity
obręb Kiwity
działka nr 267

MAPA ZASADNICZA

P2. P2G1K 7500
03.04.2023

Na powyższej mapie czerwoną linią zaznaczono wpisane do rejestru zabytków ogrodzenie cmentarza przy kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Kiwitach wraz z bramami (zachodnią i wschodnią), 3 kapliczkami i kaplicą pogrzebowa

WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

Dariusz Barton

